

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՑԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

_____ Հայոց լեզվի և գրականության _____
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ՝ Բարություն Հ. Ռ. /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № __2__

«_12_» __սեպտեմբեր__ 2023 թ.

ՀԼԳ/բ -193 «ՀԱՅՈՅ ԼԵԶՈՒ (ԲԱՌԱՍԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ)»

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ 011301.00.6 Ընդհանուր մանկավարժություն

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 011301.01.6 Տարրական մանկավարժություն և մեթոդիկա

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ Մանկավարժության բակալավր

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝ Հայոց լեզվի և գրականության

/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝ առկա

/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ առկա 2-րդ 3-րդ կիսամյակ

Դասախոս(ներ)՝ Շահվերդյան Թերեզա, Դավիթ Գյուլզատյան

/անուն, ազգանուն/

Էլ. հասցե/ներ՝ tereza.shahverdyan@mail.ru

davitgiulzadyan@gmail.com

Վանաձոր- 2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում
2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները
3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները
4. Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները
5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների
6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը
7. Ուսումնական աշխատանքները տեսակները
8. Դասավանդման մեթոդներ
9. Ուսումնառության մեթոդները
10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը
11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ
12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ
  - 12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ
  - 12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ
  - 12.3. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ
  - 12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ
13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում
14. Գնահատում
  - 14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում
  - 14.2. Հարցաշար
  - 14.3. Գնահատման չափանիշներ
15. Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում¹

«Հայոց լեզու (Բառագիտություն)» դասընթացը կարևորվում է արդի հայերենի բառապաշարի ուսումնասիրման բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է 011301.01.6 կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Հատուկ մասնագիտական» կրթամասում:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

2.1. Դասընթացի նպատակն է ընդլայնել և խորացնել ուսանողների տեսական և գործնական գիտելիքները պատմական և նկարագրական բառագիտության վերաբերյալ: Մեկնաբանել բառի հասկացությունը, բառաձևը և բառույթը, բառի իմաստային տիպերն ու տեսակները, բառապաշարի հարստացման ուղիները, նոր բառերի բառակազմական տեխնիկան:

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են

- Սովորեցնել սեփական և փոխառյալ բառերի տարբերակման տեսական հիմքերը:
- Բացատրել հայոց լեզվի բառապաշարի դասակարգումների օրինաչափությունները:
- Ամրապնդել ուսանողների կողմից ձեռքբերված տեսական գիտելիքները գործնական իրավիճակային խնդիրներով:
- Սովորեցնել ուսանողներին կատարել ձևային բառակազմական և բառակազմական հետազոտություններ բնագրերի վրա և կատարել եզրահանգումներ ըստ արդյունքների:
- Սովորեցնել ուսանողներին վերլուծել բառիմաստի փոփոխությունների անձնահատկությունները իմաստաբանության համատեքստում:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները /դասընթացները/

«Հայոց լեզու (Բառագիտություն)» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների հայոց լեզվի վերաբերյալ գիտելիքների, հմտությունների առկայությունը:

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը² և /կամ

¹ Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբովանդակների:

² <http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf>

կումպետենցիաները.

«Հայոց լեզու (Բառագիտություն)» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

1. իմանա ժամանակակից հայերենի բառապաշարի դասակարգման տեսական հիմունքները,
2. իմանա բառիմաստի, բառի ուղղակի և փոխաբերական իմաստների ուսումնասիրման մեթոդական հիմքերը
3. կարողանա ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում,
4. տիրապետի արտաքին և ներքին վերականգնման հետազոտության մեթոդներին,
5. կարողանա ըստ իմաստի և արտաքինն հնչյունական կողմի չափանիշների տարբերակել հոմանիշ, նույնանիշ, հականիշ, համանուն, հարանուն բառերը
6. կարողանա բառակազմության շրջանակներում կատարել ինքնուրույն եզրահանգումներ:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կրերի հետևյալ կումպետենցիաները.

Ա) Ընդհանրական կումպետենցիաներ

Գործիքային կումպետենցիաներ (ԳԿ)՝

- ԳԿ1** վերլուծելու և սինթեզելու ունակություն,
- ԳԿ3** հենքային և ընդհանուր գիտելիքներ,
- ԳԿ4** մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ,

Համակարգային կումպետենցիաներ (ՀԳԿ)՝

- ՀԳԿ1** գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն,
- ՀԳԿ2** հետազոտություններ կատարելու ունակություններ,
- ՀԳԿ8** ինքնուրույն աշխատելու ունակություն:

Բ) Առարկայական (մասնագիտական) կումպետենցիաներ (ԱԿ)

- ԱԿ2** հստակ հաղորդել ստացված հենքային գիտելիքները,
- ԱԿ3** համապատասխան համատեքստում ընկալել և մեկնաբանել նոր տեղեկատվությունը,
- ԱԿ4** ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացություն:

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների³.

Լրացվում է «Առարկայի նկարագրի մշակման ռազմավարության» կումպետենցիաների ցանկին համապատասխան:

³ Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է

«Հայոց լեզու (Բառագիտություն)» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել մանկավարժական մասնագիտական գործունեության ընթացքում, ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և մանկավարժության բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	5 կրեդիտ/150 ժամ

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ
Դասախոսություն	36
Գործնական աշխատանք	34
Ինքնուրույն աշխատանք	80
Ընդամենը	150
Ստուգման ձևը`	ընթացիկ քննություն

7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները⁴.

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեսզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման,

շրջանավարտը կիրառել:

⁴ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:

- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են⁵

- **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
- **Աշխատանքային տեսք** – նախատեսված է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համար և թույլ է տալիս գնահատել ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանն ուսանողների կողմից:
- **Չեկույց** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:

8. **Դասավանդման մեթոդներն են՝** հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք:

9. **Ուսումնառության մեթոդներն են՝** մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում:

---

⁵ Թողնել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների⁶.

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապլուներ	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1.	Բառագիտություն. ուսումնասիրության առարկան:	2		2		6
2.	Բառ. նրա բնութագրական գծերը:	2		2		6
3.	Իմաստաբանություն:	4		4		4
4.	Մենիմաստություն և բազմիմաստություն:	2		2		6
5.	Իմաստափոխություն նրա տեսակները:	4		4		4
6.	Բառերի տեսակներն ըստ ձևի և իմաստի:	2		2		6
7.	Բառային կազմ:	2		2		6
8.	Ժամանակակից հայոց լեզվի բառապաշարն ըստ ծագման:	4		4		6
9.	Փոխառություններ. հին և նոր փոխառություններ. նրանց արժեքը:	2		2		6
10.	Այլ լեզուներից կատարված փոխառություններ:	2		2		6
11.	Բառերի տեսակներն ըստ կազմության. պարզ և բաղադրյալ բառեր:	4		2		6

⁶ Նման է օրացուցային պլանին:

12.	Վերլուծական բարդություններ:	2		2		6
13.	Համադրական բարդություններ. կցական և իսկական բարդություններ, տեսակները: Հապավական բարդություններ:	2		2		6
14.	Բառածանցում:	2		2		6
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		36		34		80

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Գ. Ջահուկյան, Է. Աղայան, Վ. Առաքելյան, Վ. Քոսյան, Հայոց լեզու, հատոր I, Ա պրակ, Երևան,	1980
2.	Ա. Սուքիասյան, Ժամանակակից հայոց լեզու, Երևան	1982
3.	Վ. Առաքելյան, Ա. Խաչատրյան, Ս. Էլոյան, Ժամանակակից հայոց լեզու, Երևան	1979
4.	Է. Աղայան, Ընդհանուր և հայկական բառագիտություն, Երևան	1984
5.	Ա. Մարգարյան, Ժամանակակից հայոց լեզու §Բառակազմություն, դարձվածաբանություն, բառարանագրություն!, Երևան	1990
6.	Ա. Մարգարյան, Ժամանակակից հայոց լեզու. իմաստաբանություն, իմաստափոխություն, բառերի ձևաիմաստային տեսակներ, հայոց լեզվի բառապաշարը, Երևան	1993
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	Մ. Աբեղյան, Հայոց լեզվի տեսություն, Երևան	1965
2.	Գ. Ջահուկյան, Ժամանակակից հայերենի տեսության հիմունքներ, Երևան	1974
3.	Է. Աղայան, Լեզվաբանության հիմունքներ, Երևան	1987
4.	Լ. Եզեկյան, Հայոց լեզու, Երևան	2005

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Գրականություն ⁷
1.	Բառագիտություն. ուսումնասիրության առարկան:	Նկարագրական և պատմական բառագիտություն:	2	ՊԳ 1, 2, 3, 4,
2.	Բառ. նրա բնութագրական գծերը:	Բառի սահմանումը: Բառ, բառույթ, բառաձև: Լիիմաստ և թերիմաստ բառեր: Բառի ներքին ձև:	2	ՊԳ 1, 2, 3, 4,
3.	Իմաստաբանություն:	Բառ և բառիմաստ. բառի բառային իմաստը, տիպերն ու տեսակները: Բառիմաստի տեսակները:	4	ՊԳ 1, 2, 3, 4, 6
4.	Մենիմաստություն և բազմիմաստություն:	Ուղղակի և փոխաբերական իմաստ: փոխաբերություն, փոխանունություն, համըմբոնում:	2	ՊԳ 1, 2, 3, 4
5.	Իմաստափոխություն նրա տեսակները:	Բառիմաստի ընդլայնում: Բառիմաստի նեղացում: Բառիմաստի շրջում	4	ՊԳ 1, 2, 3, 4
6.	Բառերի տեսակներն ըստ ձևի և իմաստի:	Համանուններ: Հոմանիշներ: Հականիշներ: Հարանուններ:	2	ՊԳ 1, 2, 3, 4
7.	Բառային կազմ:	Հիմնական բառաֆոնդ: Ժամանակակից հայերենի բառապաշարի հարստացման միջոցները՝ ներքին և արտաքին: Բառապատճենումներ, նրանց տեսակները:	2	ՊԳ 1, 2, 3, 4
8.	Ժամանակակից հայոց լեզվի բառապաշարն ըստ ծագման:	Բնիկ հայերեն բառեր կամ հնդեվրոպական արմատներ:	4	ՊԳ 1, 2, 3, 4
9.	Փոխառություններ. հին և նոր	Պարսկական փոխառություններ: Հունական	2	ՊԳ 1, 2, 3, 4

⁷ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն:

	փոխառություններ. նրանց արժեքը:	փոխառություններ: Արաբական փոխառություններ:		
10.	Այլ լեզուներից կատարված փոխառություններ:	Ասորական, ասուրական, լատինական, իեթական, կովկասյան, իեթական, թուրքական, ուրարտա-խուռիտական:	2	ՊԳ 1, 2, 3, 4
11.	Բառերի տեսակներն ըստ կազմության. պարզ և բաղադրյալ բառեր:	Բարդ բառերի տեսակները:	4	ՊԳ 1, 2, 3, 4
12.	Վերլուծական բարդություններ:	Կրկնավորներ, անվանական և բայական հարադրություններ:	2	ՊԳ 1, 2, 3, 4
13.	Համադրական բարդություններ:	Կցական և իսկական բարդություններ, տեսակները: Հապավական բարդություններ:	2	ՊԳ 1, 2, 3, 4
14.	Բառաձանցում:	Ածանցների դասակարգումն ըստ շարադասության, ըստ քերականական նշանակության, ըստ գործածականության, ըստ ծագման:	2	ՊԳ 1, 2, 3, 4

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Մտուցման ձևը	Գրականություն ⁸
1.	Բառագիտություն. ուսումնասիրության առարկան:	Նկարագրական և պատմական բառագիտություն:	2	Բանավոր հարցում	ՊԳ 1, 2, 3, 4

⁸ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, որ.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն:

2.	Բառ. նրա բնութագրական գծերը:	Բառի սահմանումը: Բառ, բառույթ, բառաձև: Լիիմաստ և թերիմաստ բառեր: Բառի ներքին ձև:	2	Բանավոր հարցում	ՊԳ 1, 2, 3, 4
3.	Իմաստաբանություն:	Բառ և բառիմաստ. բառի բառային իմաստը, տիպերն ու տեսակները: Բառիմաստի տեսակները:	4	Բանավոր հարցում	ՊԳ 1, 2, 3, 4, 6
4.	Մեկիմաստություն և բազմիմաստություն:	Ուղղակի և փոխաբերական իմաստ: փոխաբերություն, փոխանունություն, համըմբռնում:	2	Բանավոր հարցում	ՊԳ 1, 2, 3, 4
5.	Իմաստափոխություն նրա տեսակները:	Բառիմաստի ընդլայնում: Բառիմաստի նեղացում: Բառիմաստի շրջում	4	Բանավոր հարցում	ՊԳ 1, 2, 3, 4
6.	Բառերի տեսակներն ըստ ձևի և իմաստի:	Համանուններ: Հոմանիշներ: Հականիշներ: Հարանուններ:	2	Բանավոր հարցում	ՊԳ 1, 2, 3, 4
7.	Բառային կազմ:	Հիմնական բառաֆոնդ: Ժամանակակից հայերենի բառապաշարի հարստացման միջոցները՝ ներքին և արտաքին: Բառապատճենումներ, նրանց տեսակները:	2	Բանավոր հարցում	ՊԳ 1, 2, 3, 4
8.	Ժամանակակից հայոց լեզվի բառապաշարն ըստ ծագման:	Բնիկ հայերեն բառեր կամ հնդեվրոպական արմատներ:	4	Բանավոր հարցում	ՊԳ 1, 2, 3, 4
9.	Փոխառություններ. հին և նոր փոխառություններ. նրանց արժեքը:	Պարսկական փոխառություններ: Հունական փոխառություններ: Արաբական փոխառություններ:	2	Բանավոր հարցում	ՊԳ 1, 2, 3, 4

10.	Այլ լեզուներից կատարված փոխառություններ:	Ասորական, ասուրական, լատինական, իտալական, կովկասյան, իսթական, թուրքական, ուրարտա-խուռիտական:	2	Բանավոր հարցում	ՊԳ 1, 2, 3, 4
11.	Բառերի տեսակներն ըստ կազմության. պարզ և բաղադրյալ բառեր:	Բարդ բառերի տեսակները:	2	Բանավոր հարցում	ՊԳ 1, 2, 3, 4
12.	Վերլուծական բարդություններ:	Կրկնավորներ, անվանական և բայական հարադրություններ:	2	Բանավոր հարցում	ՊԳ 1, 2, 3, 4
13.	Համադրական բարդություններ:	Կցական և իսկական բարդություններ, տեսակները: Հապավական բարդություններ:	2	Բանավոր հարցում	ՊԳ 1, 2, 3, 4
14.	Բառաձանցում:	Ածանցների դասակարգումն ըստ շարահատության, ըստ քերականական նշանակության, ըստ գործածականության, ըստ ծագման:	2	Բանավոր հարցում	ՊԳ 1, 2, 3, 4

12.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը ⁹	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹⁰
1.	Բառարանային աշխատանք		ռեֆերատ	2 շաբաթ	բանավոր	ՊԳ 1, 2, 3, 4 ԼԳ 1, 2, ԼԳ 4

⁹ Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը

¹⁰ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր. ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

2.	Բնագրային երկի վերլուծություն		ռեֆերատ	2 շաբաթ	բանավոր	ՊԳ 1, 2, 3, 4 ԼԳ 1, 2, ԼԳ 4
3.	Բառերի պատմական զարգացում		ռեֆերատ	2 շաբաթ	բանավոր	ՊԳ 1, 2, 3, 4 ԼԳ 1, 2
4.	Բառակազմական առանձնահատկություններ		ռեֆերատ	2 շաբաթ	բանավոր	ՊԳ 1, 2, 3, 4 ԼԳ 1, 2
5.	Բառերի ձևախմբային խմբերի ուսումնասիրություն		ռեֆերատ	2 շաբաթ	բանավոր	ՊԳ 1, 2, 3, 4 ԼԳ 1, 2, ԼԳ 4
6.	Հեղինակային բառաբարդում		ռեֆերատ	2 շաբաթ	բանավոր	ՊԳ 1, 2, 3, 4 ԼԳ 1, 2

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում¹¹

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Մարքեր, սարքավորումներ	Համակարգիչ
Համակարգչային ծրագրեր	

¹¹ Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

14. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի¹²:

14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է քննությամբ:

Քննությամբ ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի 2 քննության միջոցով և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:

---

¹²«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.06.2022թ.):

14.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

1. Բառագիտություն. ուսումնասիրության առարկան:
2. Նկարագրական և պատմական բառագիտություն:
3. Բառ. նրա բնութագրական գծերը: Բառի սահմանումը:
4. Բառ, բառույթ, բառաձև:
5. Լիիմաստ և թերիմաստ բառեր:
6. Բառի ներքին ձև:
7. Իմաստաբանություն: Բառ և բառիմաստ. բառի բառային իմաստը, տիպերն ու տեսակները:
8. Բառիմաստի տեսակները :
9. Մենիմաստություն և բազմիմաստություն:
10. Ուղղակի և փոխաբերական իմաստ:
11. Փոխաբերություն,
12. Փոխանունություն,
13. Համըմբռնում:
14. Իմաստափոխություն նրա տեսակները:
15. Բառիմաստի ընդլայնում:
16. Բառիմաստի նեղացում:
17. Բառիմաստի շրջում:
18. Բառերի տեսակներն ըստ ձևի և իմաստի:
19. Համանուններ:
20. Հոմանիշներ:
21. Հականիշներ:
22. Հարանուններ:
23. Բառային կազմ: Հիմնական բառաֆոնդ:
24. Ժամանակակից հայերենի բառապաշարի հարստացման միջոցները՝ ներքին և արտաքին: Բառապատճենումներ, նրանց տեսակները:
25. Ժամանակակից հայոց լեզվի բառապաշարն ըստ ծագման:
26. Բնիկ հայերեն բառեր կամ հնդեվրոպական արմատներ:
27. Փոխառություններ. հին և նոր փոխառություններ. նրանց արժեքը:
28. Պարսկական փոխառություններ:
29. Հունական փոխառություններ:
30. Արաբական փոխառություններ:
31. Այլ լեզուներից կատարված փոխառություններ:

32. Բառապաշարի տարժամանակյա դասակարգում:
33. Բառապաշարի համաժամանակյա դասակարգում:
34. Բառակազմություն. հիմնական և երկրորդական ձևայիններ:
35. Բառերի տեսակներն ըստ կազմության. պարզ և բաղադրյալ բառեր: Բարդ բառերի տեսակները:
36. Վերլուծական բարդություններ. կրկնավորներ, տեսակները:
37. Անվանական կամ բաղիյուսական բարդություններ:
38. Բայական հարադրություններ
39. Համադրական բարդություններ. կցական բարդություններ, տեսակները:
40. Իսկական բարդություններ:
41. Հապավական բարդություններ:
42. Բառաձանցում: Ածանցների դասակարգումն ըստ շարադասության:
43. Ածանցների դասակարգումն ըստ քերականական նշանակության:
44. Ածանցների դասակարգումն ըստ գործածականության:
45. Ածանցների դասակարգումն ըստ ծագման:

Ա) 1-ին ընթացիկ քննություն (կիսամյակի 9-10 շաբաթվա ընթացքում)

▪ Ընդգրկված հարցեր.

1. Բառագիտություն. ուսումնասիրության առարկան:
2. Նկարագրական և պատմական բառագիտություն:
3. Բառ. նրա բնութագրական գծերը: Բառի սահմանումը:
4. Բառ, բառույթ, բառաձև:
5. Լիիմաստ և թերիմաստ բառեր:
6. Բառի ներքին ձև:
7. Իմաստաբանություն: Բառ և բառիմաստ. բառի բառային իմաստը, տիպերն ու տեսակները:
8. Բառիմաստի տեսակները :
9. Մենիմաստություն և բազմիմաստություն:
10. Ուղղակի և փոխաբերական իմաստ:
11. Փոխաբերություն,
12. Փոխանունություն,
13. Համըմբռնում:

14. Իմաստափոխություն նրա տեսակները:
15. Բառիմաստի ընդլայնում:
16. Բառիմաստի նեղացում:
17. Բառիմաստի շրջում:
18. Բառերի տեսակներն ըստ ձևի և իմաստի:
19. Համանուններ:
20. Հոմանիշներ:
21. Հակահիշներ:
22. Հարանուններ:

Բ) 2-րդ ընթացիկ քննություն (կիսամյակի 19-20 շաբաթվա ընթացքում)

▪ Ընդգրկված հարցեր.

1. Բառային կազմ: Հիմնական բառաֆոնդ:
2. Ժամանակակից հայերենի բառապաշարի հարստացման միջոցները՝ ներքին և արտաքին: Բառապատճենումներ, նրանց տեսակները:
3. Ժամանակակից հայոց լեզվի բառապաշարն ըստ ծագման:
4. Բնիկ հայերեն բառեր կամ հնդեվրոպական արմատներ:
5. Փոխառություններ. հին և նոր փոխառություններ. նրանց արժեքը:
6. Պարսկական փոխառություններ:
7. Հունական փոխառություններ:
8. Արաբական փոխառություններ:
9. Այլ լեզուներից կատարված փոխառություններ:
10. Բառապաշարի տարժամանակյա դասակարգում:
11. Բառապաշարի համաժամանակյա դասակարգում:
12. Բառակազմություն. հիմնական և երկրորդական ձևայիններ:
13. Բառերի տեսակներն ըստ կազմության. պարզ և բաղադրյալ բառեր: Բարդ բառերի տեսակները:
14. Վերլուծական բարդություններ. կրկնավորներ, տեսակները:
15. Անվանական կամ բաղիյուսական բարդություններ:
16. Բայական հարադրություններ
17. Համադրական բարդություններ. կցական բարդություններ, տեսակները:
18. Իսկական բարդություններ:

19. Հապավական բարդություններ:

20. Բառածանցում: Ածանցների դասակարգումն ըստ շարահաստության:

21. Ածանցների դասակարգումն ըստ քերականական նշանակության:

22. Ածանցների դասակարգումն ըստ գործածականության:

23. Ածանցների դասակարգումն ըստ ծագման:

24. Գնահատման չափանիշները¹³.

- Տեսական գիտելիքները ստուգվում են գործնական պարապմունքների ընթացքում կատարված հարցումների, ինքնուրույն աշխատանքների և ստուգարքների միջոցով:
- Գործնական աշխատանքները՝ չորս ընթացիկ ստուգում՝ 10-ական միավոր գնահատմամբ:
- Ինքնուրույն աշխատանքը՝ երկու հարցում՝ 10-ական միավոր գնահատմամբ:

---

¹³ Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման:

«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ

Մասնագիտություն՝ 011301.00.6 Ընդհանուր մանկավարժություն
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 011301.01.6 Տարրական մանկավարժություն և մեթոդիկա
/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ Մանկավարժության բակալավր
/բակալավր, մագիստրատուրա/

Վանաձոր 2023

Առկա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	ՀԼԳ/Բ -193 «ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒ (ԲԱՌԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ)»			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	5 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	2-րդ տարի, 3-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	70	Դասախոսություն	36
			Գործնական աշխատանք	34
	Ինքնուրույն	80		
	Ընդամենը	150		
Ստուգման ձևը	Ընթացիկ քննություն			
Դասընթացի նպատակը	Դասընթացի նպատակն է ընդլայնել և խորացնել ուսանողների տեսական և գործնական գիտելիքները պատմական և նկարագրական բառագիտության վերաբերյալ: Մեկնաբանել բառի հասկացությունը, բառաձևը և բառույթը, բառի իմաստային տիպերն ու տեսակները, բառապաշարի հարստացման ուղիները, նոր բառերի բառակազմական տեխնիկան:			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	<p>Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.</p> <p><i>Գիտելիք</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Կիմանա ժամանակակից հայերենի բառապաշարի դասակարգման տեսական հիմունքները, բառիմաստի, բառի ուղղակի և փոխաբերական իմաստների ուսումնասիրման մեթոդական հիմքերը <p><i>Հմտություն</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Կկարողանա ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում <p><i>Կարողունակություն</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Կկարողանա բառակազմության շրջանակներում կատարել ինքնուրույն եզրահանգումներ: 			
Դասընթացի բովանդակությունը	<p><i>Թեմա 1 Բառագիտություն. ուսումնասիրության առարկան:</i></p> <p>Նկարագրական և պատմական բառագիտություն:</p> <p><i>Թեմա 2 Բառ. նրա բնութագրական գծերը:</i> Բառի սահմանումը:</p> <p>Բառ, բառույթ, բառաձև: Լիիմաստ և թերիմաստ բառեր: Բառի</p>			

ներքին ձև:

Թեմա 3 Իմաստաբանություն: Բառ և բառիմաստ. բառի բառային իմաստը, տիպերն ու տեսակները: Բառիմաստի տեսակները:

Թեմա 4 Մենիմաստություն և բազմիմաստություն: Ուղղակի և փոխաբերական իմաստ: փոխաբերություն, փոխանունություն, համըմբռնում:

Թեմա 5 Իմաստափոխություն նրա տեսակները: Բառիմաստի ընդլայնում: Բառիմաստի նեղացում: Բառիմաստի շրջում:

Թեմա 6 Բառերի տեսակներն ըստ ձևի և իմաստի:
Համանուններ: Հոմանիշներ: Հականիշներ: Հարանուններ:

Թեմա 7 Բառային կազմ: Հիմնական բառաֆոնդ:
Ժամանակակից հայերենի բառապաշարի հարստացման միջոցները՝ ներքին և արտաքին: Բառապատճենումներ, նրանց տեսակները:

Թեմա 8 Ժամանակակից հայոց լեզվի բառապաշարն ըստ ծագման: Բնիկ հայերեն բառեր կամ հնդեվրոպական արմատներ:

Թեմա 9 Փոխառություններ. հին և նոր փոխառություններ. նրանց արժեքը: Պարսկական փոխառություններ: Հունական փոխառություններ: Արաբական փոխառություններ:

Թեմա 10 Այլ լեզուներից կատարված փոխառություններ:
Ասորական, ասուրական, լատինական, իտալական, կովկասյան, իսթական, թուրքական, ուրարտա-խուրիտական:

Թեմա 11 Բառերի տեսակներն ըստ կազմության. պարզ և բաղադրյալ բառեր: Բարդ բառերի տեսակները:

Թեմա 12 Վերլուծական բարդություններ: Կրկնավորներ, անվանական և բայական հարադրություններ:

Թեմա 13 Համադրական բարդություններ: Կցական և իսկական բարդություններ, տեսակները: Հապավական բարդություններ:

Թեմա 14 Բառածանցում: Ածանցների դասակարգումն ըստ շարադասության, ըստ քերականական նշանակության, ըստ

	գործածականության, ըստ ծագման:
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Տեսական գիտելիքները ստուգվում են գործնական պարապմունքների ընթացքում կատարված հարցումների, ինքնուրույն աշխատանքների և ստուգարքների միջոցով: ▪ Գործնական աշխատանքները՝ չորս ընթացիկ ստուգում՝ 10-ական միավոր գնահատմամբ: ▪ Ինքնուրույն աշխատանքը՝ երկու հարցում՝ 10-ական միավոր գնահատմամբ:
Գրականություն	<p>Պարտադիր՝ Գ. Ջահուկյան, Է. Աղայան, Վ.Առաքելյան, Վ.Քոսյան, Հայոց լեզու, հատոր I, Ա պրակ, Երևան, 1980: Ա.Սուքիասյան, Ժամանակակից հայոց լեզու, Երևան 1982: Վ.Առաքելյան, Ա.Խաչատրյան, Ս.Էլոյան, Ժամանակակից հայոց լեզու,Երևան, 1979: . Է.Աղայան, Ընդհանուր և հայկական բառագիտություն, Երևան, 1984 Ա.Մարգարյան, Ժամանակակից հայոց լեզու ՅԲառակազմություն, դարձվածաբանություն, բառարանագրություն», Երևան,1990: Ա.Մարգարյան, Ժամանակակից հայոց լեզու. իմաստաբանություն, իմաստափոխություն, բառերի ձևաիմաստային տեսակներ, հայոց լեզվի բառապաշարը, Երևան,1993:</p> <p>Լրացուցիչ՝ Մ.Աբեղյան, Հայոց լեզվի տեսություն, Երևան, 1965: Գ.Ջահուկյան, Ժամանակակից հայերենի տեսության հիմունքներ, Երևան, 1974: Է. Աղայան, Լեզվաբանության հիմունքներ, Երևան,1987: Լ.Եզեկյան, Հայոց լեզու,Երևան, 2005:</p>